

א) צ"ק 15: צ"ב לה.
ב) [נעיל 3: וס"ג], א. לעיל
ג) [צ"ק 15: ד] קדושין
כג: ט) [ע"ב], א. [נעיל
15: ח].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה המחליף
וכי לא היה צריך למשך
הפרה והחומר כ"ל
ומינה או נמחק: (ג) ד"ה
וכן זה אומר בו"ח אומר
בו"ח יחלוקו: (א) תוס'
ד"ה ולחזי וכו' דיש ספק
בדבר:

הגהות הגר"א

[א] גב' אמאי ישבע
כו'. י"ב וה"ה דהמ"ל
ארישא וכו' בגדול אמאי
כיון דליכא שבועה דאורי'
וכמש"ל 15 ע"ב אלא משום
דמתני' סומכוס היא מ"ש
בסופא זה אומר בו"ח יחלוקו
וי"ל דה"ל לסומכוס אלא
למסקנא אמאי הירשא גס
כרצונא דמחייב שבועה ואינו
יכול לישבע ומש"ל לספרא
דלף ע"י גגול ולספרא
המולקת אחי כסומכוס
(ועמ"ש רבינו בח"מ סי'
ע"ה ס"ק מ"ו וסי' רכ"ג
ס"ק ט): [ב] רש"י
ד"ה מודה סומכוס. דלוקן
כו'. י"ב א"כ אלא
נקט אוקימתא דרב שמת
דלפניו: [ג] תוס' ד"ה
הא. גר"ה כו'. י"ב אלא
רנב"ס מפרש דהרב היה
משיירא קמא ודף רבין
ל"פ בעומדת בלא ובשמת
ושמת (ועמ"ש רבינו בח"מ
סי' רכ"ג ס"ק ט'):

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

בתנאי המחליף פרה בחמור. להכי נקט המחליף ולא אמר המוכר פרתו וילדה דאלו מוכר במעות לא קני לוקח עד דמשך וכיון דמשך מידע ידע אי ילדה כבר אי לא ילדה כבר וליכא לספוקי צעד שלא מכרתי ומשלקחתי אצל מחליף פרה בחמור לא היה צריך למשך הפרה (א) או החמור לחד מהן

שמשך נקנין חליפין לחזירו במשיכתו של זה בכ"מ שהן כדלמרינן בזהב (לעיל דף מו.). כל הנעשה דמים בלאחר כיון שזכה זה נחתיב זה בחליפין לפי שכשמשך זה בעל הפרה את החמור ניקנית הפרה לבעל החמור ואין ידוע אם ילדה או לא ילדה: **וכן המוכר שפחשו.** דק"ל (י) עבד כנעני נקנה בכסף וכשתנן מעות ניקנית לו השפחה ואפילו היא צבית בעלים ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר שלו או לאחר שילדה והולד של בעלים זה אומר (ב) כן זה אומר כן יחלוקו: **ישבע המוכר.** בגמרא פריך ע"ה: **גב' בסימטא.** קרן זוית הסמוכה לרחצה ומוכרין בה בהמות ועבדים: **אימור דאמר סומכוס שמה ושמא.** בשור שנגח את הפרה (צ"ק דף מו.): **ברי וברי.** כגון מנתי' דזה אומר כן הוא זה אומר כן הוא מי אמר: **סנה סיפא.** שמה ושמא מכלל דרישא ברי וברי דתרי בשמה ושמא למה לי: **מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא.** [ב] דלוקמן (א) מוקמינן לה בדקטעה לידה ללאו הילך הוא האי דקא מודי ליה בגויה ואית ליה נשבעין על העבדים ואית ליה טענה בחטים והודה לו בשעורין חייב: **מה שטענו לא הודה לו.** דלא דמי לטענו ק' והודה לו ג' דהתם מוקת טענה ע"מה הודה לו אצל זה מודה לו צעזע אחר וע"י שטענו א"ל להד"ס: **ועוד.** אפילו אית ליה כמ"ד טענו חטים והודה לו בשעורים חייב: **הילך הוא.** זה שמודה עליו מוכן הוא ליעלו ואיכא למ"ד דהילך פטור צפ"ק (דף טז.) **דמי עזד גדול.** מסרתי לך צידך שתקנה לי ולא קנית ותוצעו הדמייס: **זה אומר דמי עזד קטן.** יש לך צידי: **עומרי שדה גדולה.** מנין עומרים של שדה גדולה זה אומר מנין עומרים של שדה קטנה מכרתי לך: כסות

פרק שמיני בבא מציעא

ול"יחזי ברשותא דמאן קיימא. וא"ת וכי נמי הוא הולד ברשות לוקח אין זה הוכחה דקנאה דהא אמרינן בח"ה (צ"ב דף לו.) הגדרות אין להן חוקה משום דשמה מאליהן בלא לרשותו או תפסן כרצונו כשהן הולכות לרעות וכי תימא הכא משפחה פריך דלמרינן התם קטן המוטל בעריסה יש לו חוקה דהא משני הכא בעומדת בלאגס שפחה נמי כו' משמע דמפרה נמי פריך ועוד דקטן נמי דיש לו חוקה מפרש התם טעמא משום דאימא לא מנשיא ברה אצל הכא שמכר האם למה אין לומר שהולכה בנה עמה לבית לוקח במקום שיש לה להיות וי"ל כיון דאיכא דררא דמנונא (א) יש ספק בדבר בלא טענותיהן וטוען ברי הלוקח אם הוא ברשותו אין להוליא מידו אצל אם היה טוען שמה סברא הוא שלא מועיל חוקתו מספק ולא דמי לאחד שהפקיד טלה חי אצל בעל הבית ויש לבעה"צ כמו כן טלה חי ומת אחד מהן דלמיר צפ"ב דבכורות (דף יח: ושם) דהמפקיד הוא המע"ה ומועלת חוקת בעל הבית אע"פ שטוען ספק דהתם היה מוחזק בודאי בטלה חי מעיקרא אצל כלן לא הוחזק מועלת לוקח בולד זה בודאי אצל מוכר אם הוא מוחזק מועיל אפי' הוא טוען שמה שהיה מוחזק בודאי מתחילה קודם מכירה כשהיתה פרה מעוברת ואע"ג דלא דמי ממש להיא דבכורות דהתם הוחזק בודאי בולד מתחילה אצל הכא לא הוחזק מועלת בודאי וולד אחר שגדל אלא בעובר ולפי מה שפי' שחוקת לוקח מועלת כשטוען ברי א"ש דמשני דקיימא בלאגס ולא משני דקיימא ברשות לוקח ומיהו ה"מ לשנויי דקיימא ברה"ר אלא אין דרך בהמה ושפחה להתעכב שם כמו בלאגס וסימטא וברשות בעלים:

בתנאי המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתה וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו יהיו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן ב' שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע וזה בגדול המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר גדול זה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו: **גב' אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא ג' נוקמא אחזקת המרא קמא וליהוי אידך המע"ה הא מני סומכוס היא דאמר (ב) ממוז המוטל בספק חולקין בלא שבועה אימור דאמר סומכוס בשמא ושמא בברי וברי מי אמר (ג) אמר רבה בר רב הונא אין אמר סומכוס אפילו בברי וברי רבא אמר לעולם כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר ותני זה אומר שמא עד שלא מכרתי וזה אומר שמא משלקחתי תנן זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו בשלמא לרבא מדסיפא שמא ושמא רישא נמי שמא ושמא אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי השתא ברי וברי אמר יחלוקו שמא ושמא מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שמא ושמא אבל ברי וברי לא תנא סיפא שמא ושמא מכלל דרישא ברי וברי ואפ"ה יחלוקו תנן זה אומר גדול זה אומר קטן ישבע המוכר שקטן מכר בשלמא לרבא דאמר כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר מש"ה ישבע אלא לרבה בר רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו מיבעי ליה מודה סומכוס היכא דאיכא שבועה דאורייתא כדבעינן למימר לקמן: היו לו ב' עבדים אחד גדול ואחד קטן [וכו']: [א] אמאי ישבע מה שטענו לא**

ק.

עין משפט
גר מצוה

נא א מיי פ"כ משלכות
מכירה הלכה י ועי'
במ"מ סנה עשין פב
טוש"ע ח"מ סי' רכב עשין
6:
גב ב מיי שם הלכה יז
טוש"ע שם עשין ד'
גב ג מיי שם הלכה י
טוש"ע שם עשין א' ב':
ד' ד מיי פ"ה מהל'
טוען וטוען הלכה א'
סנה עשין א' טוש"ע ח"מ
סי' א' עשין 6:

מוסף רש"י

המחליף פרה בחמור וילדה. להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא נקט מוכר דנקט בשפחה דבהמה אינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי משך דבר הנראה לעינים הוא אם דלוקח אלא לאו ואין כלן פסקי. אצל בחליפין ממוקמא כגון שלא משך בעל החמור את הפרה אלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה אל בעל החמור במשיכת החמור בעל מקום שהיא, כל דמתן בקדושין (כת). כל הנעשה דמים בלאחר כיון שזכה זה נחתיב זה בחליפין ולא ידעין השתא אי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור וברשות מוכר ילדה, לא לאחר משיכת החמור וברשות לוקח ילדה (ב"ק יזא). וכן המוכר שפחתה. עבד כנעני נקנה בכסף ואע"ג שאין לפניו בשעת מתן מעות (שם). אמר סומכוס אפילו בברי וברי. דשמיס טוענים טענת בר, ואפילו היכי דנתבע טוען ברי לי שאני חייב ואפילו הכי כיון דלגי דינא מספקא מאן קאמר קאטעא חולקין (ב"ק יחא).

הא מני סומכוס היא. [א] נראה לרבינו שמואל מדלא קאמר אלא הא מני סומכוס היא משמע דלא הדר ביה ממה דלוקמה בעומדת בלאגס ולא איירי סומכוס אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אצל היכא דמוחזק מודה סומכוס דעל אידך להציא ראייה וק' לר"י דלעיל (דף טז) אמרינן דזה אומר איני יודע אם שאולה אם שכורה זה אומר איני יודע יחלוקו ואוקימנא (א) כסומכוס ואע"ג שהשוכר מוחזק במעותיו וי"ל התם שהמוחזק נמי טוען שמה אין חזקתו מועלת אצל הכא אוקימנא בעומדת בלאגס כדי לאוקמה אפילו בצרי וברי דאי היה מוחזק חד מינייהו היתה מועלת חזקתו ומיהו

קשה דבשילהי הגמתי (צ"ק דף לה: ושם) אמתני' דזה אומר שורך הזיק זה אומר לא כי אלא בסלע לקה המע"ה וקאמרינן בגמ' זאת אומרת חלוקין עליו חזיריו על סומכוס לסומכוס יחלוקו ומתניתין דהתם איירי בצרי וברי מדקתני זה אומר לא כי כדאמר התם והשתא הלא סומכוס מודה כשהמוחזק טוען ברי שחזקתו מועלת וליכא למימר דהתם ס"ד דמיירי בלאגס ובשור תס דמשלס מגופו מ"מ מנליה דסומכוס פליג אמתני' לוקמה כשעומדת צביתו דמודה סומכוס כיון דטעין ברי וא"ת ואמאי קאמר הא מני סומכוס היא לוקמה אפילו כרצונא והכא לית לן למיזל בתר מרא קמא דאיכא חוקה אחרת כנגדה דלוקמה בחזקת מעוברת והשתא היא דילדה וי"ל דחזקת מרא קמא חשיבא טפי ואם היה עם חזקת ממוז חזקת מעוברת אפילו סומכוס מודה דהמע"ה כדאשכחן צריש שור שנגח את הפרה (צ"ק דף מו. ושם ד"ה שור) דלוקי רישא כסומכוס וקתני סיפא פרה שנגחה השור ואינו יודע אם הולד היה בשעת נגיחה ופריה דחד וולד דחד בעל הפרה משלס רביע נזק דאמר ידעין דשותפות אית ליה ואינו משלס אלא כאלו ודאי וולד סייע דהמע"ה וה"ט דאיכא תרי חזקה לבעל הפרה חזקת מעוברת והשתא ילדה וחזקת ממוז אצל מן הולד גוצה שמינית שזהו חצי חלקו אע"ג שהוא מוחזק דחזקת מעוברת היא כנגדה וקשה דלעיל (דף טז) תנן שאלה היום ושכרה למחר זה אומר איני יודע זה אומר איני יודע יחלוקו ואמאי והאיכא תרי חזקה בחזקת קיימת והשתא היא דמתה בשעת שכירות וגם חזקת ממוז וי"ל דחלוקו לא קאי אשאלה היום ושכרה למחר: **תנן זה אומר גדול זה אומר קטן ישבע המוכר.** מרישא (דף טז) דזה אומר שאולה זה אומר שכורה ישבע מני למיפרך אלא דניחא ליה למיפרך ממתני' דקאי בה ולפירושו רבינו שמואל א"ש דהתם מודה סומכוס דלא אמר יחלוקו כיון שהוא מוחזק וטוען ברי: **דב"י עבד גדול.** פירש בקונטרס נתמי לך דמים לקנות עבד גדול וקשה דלא היה ליה לנינקט במתניתין לוקח ומוכר אלא שליח ומשלח אלא נראה לר"י דמיירי שמכר לו

גה א מיי פ"כ מהלכות
מכירה הלכה יא סג
עשין פט טו"ש"ע ח"מ ס'
רע טע"ף ז ג:
גו ב מיי שם הלכה י
טו"ש"ע שם טע"ף א:
גו ג מיי פ"ח מהלכות
טוען ונטען הלכה ז
סג ע"ה טו"ש"ע ח"מ
ס' פט טע"ף א:
גה ד ה מיי פ"ה מהל'
טוען ונטען הלכה ז
ועיין בהשגות וי"מ סג
עשין ז"ה טו"ש"ע ח"מ ס'
ל"ה טע"ף ז ט"ש:
גה ו מיי פ"ד מהלכות
שכנים הלכה יא
טו"ש"ע ח"מ ס' קסח
טע"ף ז:
ה מיי שם הלכה י ועיין
בהשגות וי"מ סג
טו"ש"ע שם טע"ף א:
ה ט י מיי שם הל'
יא טו"ש"ע שם טע"ף
ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדאמר רב
פפא בדלייפו הכא נמי
בדלייפו קשיא: (ב) שם
אמר רב פפא בדלייפי
קשיא ליה לרב שמת
זוקקין. ו"ל לעיל סוף דף
ד' קא משני הכא עיקר
התא אבא גרסא נכסא וכן
משני ר"פ הדיין דף מ'
ע"ז ופי' זה ה"ל אתי
שפיר: (ג) רש"י ד"ה
בדלייפי שבגד שלם היה
ממ פ"ח שבשבעות דף
גמ פריך בגמ' אף הכי
אוריה נמי ימינו ולקמח
בדלייפי כמב רש"י ח"ל
אוריה נמי ליטת אוריה בת
עשרה אמות יש לך צידך
והלא אומר אין לך צידך
אלא בת חמש חייב ולקמח
בצוורה בת חמשה הריבה
ועיפי אהדי בשפירת מחט
עכ"ל לפירושו זה מתיישב
גם כאן דקאמר לטענת
בכסות בת חמשה הריבה
ולפי אהדי בשפירת
מחט דהוא שפיר ממין
הטענה שבהיה לו בכסות
קטן שאינו בת חמשה
הריבה שחסרו לשם חמשה
באלטו וחסרו קאחז
בשפירת מחט ואינו ניכר:
(ד) ר"ה שם קרקע
(ה) ה"ה ד"ה ר' מאיר
וכי' כמטלטלין וכן כ"ל
ומית דמי נמחק:

ק: השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

עבד ונתן לו דמים ולא כתב עדיין השטר ואיירי במקום שכותבין
השטר א"נ כגון שהתנו דיכולו לחזור עד נתינת השטר וא"ת והיכי
קאמר סומכוס יחלוקו והא ליכא דררסא דממונא ואמרין צפ"ק
(דף ז:): ללא פליג סומכוס וי"ל דמיירי כגון שא"ל המוכר בפני עדים
עבד גדול אמכור לך בכ"ה דינרים
ועבד קטן צעירים דינרים ולא
ידיעין מה קבל מלוקח:

בסות מה שמענו לא הודה לו.
בשלמא שדה שלוקח אומר
מכרת לי מ' עומרים ומוכר אומר
כ' דהיינו עומרי גדולה וקטנה הוי
שפיר מה שמענו הודה לו אבל כסות
ששאל סרבל גדול ומודה לו סרבל
קטן אינו מודה לו כלל מה שטוען:
זוקקין אהא אשמועינן. וא"ת
לעיל (דף ז:): לזוקימנא
זה אומר שאולה וזה אומר שכורה
ישבע ע"י גלגול אמאי לא פריך גלגול
אחא לאשמועינן וי"ל לעיל אחא
לאשמועינן טובא שמגלגלין אפילו
דבכר שאינו דומה אע"ג דלא הוו
כמו סוטה: **רבי מאיר** היא דאמר
עבד הרי הוא במטלטלין (ט) דמי. וכן
אקרקעות נמי נשבעין דהא במתני'
עבד ושדה קתני ומטלטלין דנקט
לאפקויה שטרות דמאן דדריש רבוי
ומיעוט ורבוי לא ממעט אלא שטרות
דמנוכח כהגזל בתרא (ב"ק דף ק"ח):
בשינוי דהתם נמי איכא רבוי ומיעוט
ורבוי כדאמר בהגזל בתרא (שם)
ומינה לענין קנין כסף לא הוי עבדים
כמטלטלין לר"מ אלא ניקנין בכסף
מדנקט גבי פרה מחליף לפי שאין
ניקנית בכסף וגבי שפחה המוכר
במתני' ובזרייתא בסמוך:

והא ר"מ איפכא שמעינן ליה.
וכרבנן לא מני לאוקמי דהא
תינח כהדיא לקמן אין נשבעין על
עבדים ועל קרקעות:

דלמא אעבדים נשבעין
אקרקעות לא. וא"ת
ומנא ליה לחלק כדי להקשות וי"ל
דסמין אמתני' ד' גפנים דמייתי
בסמוך דאין נשבעין על הקרקעות
לר"מ ועל עבדים נשבעין כמו שתייר
וכדאיתא בזרייתא דמייתי בסמוך
וא"ת ואי ר"מ דריש רבוי ומיעוט
א"כ אקרקע נמי נשבעין ואי דריש
כללי ופרטי אעבדים נמי אין נשבעין
וי"ל דדריש רבוי ומיעוט ואית ליה
שום מיעוט דמוקי לה למעוטי
קרקעות ולא עבדים דמאן דדריש
רבוי ומיעוט רריך שני מיעוטי
למעוטי קרקעות ועבדים דלא סגי
בחד מיעוטא אע"ג דעבדים הוקשו
לקרקעות כדאמר במרוצה (ב"ק דף
סז: ושם): **ואמר** ר' יוסי בר'
חנינא בענבים ב'. בלא ר' יוסי יש
להוכיח דאין נשבעין על הקרקעות
מדקתני ואין כקרקע ואע"ג דפליגי
הכא לענין שבת מודו כולי עלמא
ללאו כבצורות דמין והתולש חייב
ולענין צ"ח מודו רבנן דכבצורות
דמין מדפריך צפ"ה נערה שנתפתמה
(מכובות דף נא. ושם ד"ה סוף) כל העומד
לגזוז כגזוז דמי ומיהו ר"ח פ"ה דהתם
פריך מכא דק"ל בהכנס (ב"ק דף נט:
ושם ד"ה ופסק) כרבן שמעון דאמר אכלה
פירות גמורים משלם פירות גמורים:
שנעקרו

כסות מה שמענו לא הודה לו. ועל כסות אחרת הודה לו ואינה
מאזתה שטענו: (א) **בדיילפי**. שבגד שלם היה ועדיין מחובר. זה אומר
כסות גדולה מכרתי לך וזה אומר כסות קטנה: **עבד גדול בכסותו**.
וזה מודה לו בעבד קטן וכסותו דמחויב שצויה משום כסות
ומשתבצ אעבד בגלגול: **זוקקין**.
שהמטלטלין זוקקין את הקרקע
לשבעה: **סניא**. בקדושין (דף טו.)
נכסים שאין להם אחריות זוקקין את
הנכסים שיש להן אחריות לישבע
עליהן: **ר"מ היא**. לקמן בזרייתא
המחליף פרה בחמור דאמר ר"מ
עבדא כמטלטלי דמי ושבע עלי.
ולקמן פריך ליה אשדות דקתני
במתני' נמי נשבעין: **פטור**. דבעינן
הודאה ממין הטענה עלמא: **דקטע**
לידיה. להווא עבד קטן דמודה ליה
בגויה: **והא איפכא שמעינן ליה**.
לר"מ דאמר עבדא כמקרקעי דמי:
הרי שך לפניך. דקיימא לן צב"ק
(דף טו.) קרקע אינה נגזלת וכל
מקום שהיא צרסות צעליה עומדת
ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל
להיות נקנה לגזלן שלם דמיס הילכך
כי אזקין צרסותיה דמריה אזקין.
הא לא קשיא. דאיכא לשנויי כדמחליף
רבי אבא בר אבון. אלא הא קשיא
ממאי דקסבר רבי מאיר וכו' דקתני
במתני' וכן צ' שדות וקאמר ישבע
דלמא. עבדא הוא כמטלטלי דמי
ונשבעין עליו אבל אקרקע אין
נשבעין: **לפי שכל הנשבעין שפחה**
נשבעין ולא משלמין. מי שמוכרין
אוחו הוא נשבע להפטר מלשלם ולא
המוכר נשבע לטול דכתיב (ולקח
צעליו ולא ישלם מי שעליו שלם הוא
נשבע (שבעות דף טו.): **לאו מגלג**
כו'. מדקאמרי ליה ולא על הקרקעות
מכלל דשמעינן דאמר דאקרקעות נמי
נשבעין: **שם קרקע**. מחוברים (ח)
מחייב שבעה: **הרי הן קרקע**.
ואין נשבעין עליהן: **כצורות דמין**.
אבל בקרקעות ובצריך לקרקע מודה:
כעבד דמיה. וחדא מילתא היא ולא
תחייבה שבעה: **זה אומר איני**
יודע. אכרייתא קא מהדר דהמחליף
פרה בחמור: **דקטע לידיה**. דשפחה
דלאו הילך הוא וממין הטענה הוא
דשפחה וולדה חד גופא הוא טעין ליה
וזה הודה במקצת ור"מ אית ליה
נשבעין על העבדים: **בתנאי המוכר**
ויסיו לעלים. שיקון אותן לשריפה
ושהה אותן בקרקע: **ועשו**. וימסיע רעים
שלין כסאה שבהן רביעית שמן: **הרי**
אלו וכו'. טעמא מפרש בגמ' **גמ'**
חזן

כסות מה שמענו לא הודה לו. ועל כסות אחרת הודה לו ואינה
מאזתה שטענו: (א) **בדיילפי**. שבגד שלם היה ועדיין מחובר. זה אומר
כסות גדולה מכרתי לך וזה אומר כסות קטנה: **עבד גדול בכסותו**.
וזה מודה לו בעבד קטן וכסותו דמחויב שצויה משום כסות
ומשתבצ אעבד בגלגול: **זוקקין**.
שהמטלטלין זוקקין את הקרקע
לשבעה: **סניא**. בקדושין (דף טו.)
נכסים שאין להם אחריות זוקקין את
הנכסים שיש להן אחריות לישבע
עליהן: **ר"מ היא**. לקמן בזרייתא
המחליף פרה בחמור דאמר ר"מ
עבדא כמטלטלי דמי ושבע עלי.
ולקמן פריך ליה אשדות דקתני
במתני' נמי נשבעין: **פטור**. דבעינן
הודאה ממין הטענה עלמא: **דקטע**
לידיה. להווא עבד קטן דמודה ליה
בגויה: **והא איפכא שמעינן ליה**.
לר"מ דאמר עבדא כמקרקעי דמי:
הרי שך לפניך. דקיימא לן צב"ק
(דף טו.) קרקע אינה נגזלת וכל
מקום שהיא צרסות צעליה עומדת
ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל
להיות נקנה לגזלן שלם דמיס הילכך
כי אזקין צרסותיה דמריה אזקין.
הא לא קשיא. דאיכא לשנויי כדמחליף
רבי אבא בר אבון. אלא הא קשיא
ממאי דקסבר רבי מאיר וכו' דקתני
במתני' וכן צ' שדות וקאמר ישבע
דלמא. עבדא הוא כמטלטלי דמי
ונשבעין עליו אבל אקרקע אין
נשבעין: **לפי שכל הנשבעין שפחה**
נשבעין ולא משלמין. מי שמוכרין
אוחו הוא נשבע להפטר מלשלם ולא
המוכר נשבע לטול דכתיב (ולקח
צעליו ולא ישלם מי שעליו שלם הוא
נשבע (שבעות דף טו.): **לאו מגלג**
כו'. מדקאמרי ליה ולא על הקרקעות
מכלל דשמעינן דאמר דאקרקעות נמי
נשבעין: **שם קרקע**. מחוברים (ח)
מחייב שבעה: **הרי הן קרקע**.
ואין נשבעין עליהן: **כצורות דמין**.
אבל בקרקעות ובצריך לקרקע מודה:
כעבד דמיה. וחדא מילתא היא ולא
תחייבה שבעה: **זה אומר איני**
יודע. אכרייתא קא מהדר דהמחליף
פרה בחמור: **דקטע לידיה**. דשפחה
דלאו הילך הוא וממין הטענה הוא
דשפחה וולדה חד גופא הוא טעין ליה
וזה הודה במקצת ור"מ אית ליה
נשבעין על העבדים: **בתנאי המוכר**
ויסיו לעלים. שיקון אותן לשריפה
ושהה אותן בקרקע: **ועשו**. וימסיע רעים
שלין כסאה שבהן רביעית שמן: **הרי**
אלו וכו'. טעמא מפרש בגמ' **גמ'**
חזן

כסות מה שמענו לא הודה לו ומה שהודה
לו לא מענו כדאמר רב פפא (א) **בדיילפי** הכא
נמי **בדיילפי** קשיא ליה לרבי הושעיא מדידי
כסות קתני עבד קתני אלא א"ר הושעיא כגון
שמענו עבד בכסותו ושדה בעומריה ואכתי
כסות מה שמענו לא הודה לו ומה שהודה
לו לא מענו א"ר פפא (א) **בדיילפי** קשיא ליה
לרב ששת זוקקין אתא לאשמועינן תנינא
(זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים
שיש להן אחריות לישבע עליהן אלא אמר
רב ששת הא מני ר"מ היא דאמר עבדא
כמטלטלין דמי ואכתי מה שמענו לא הודה
לו ומה שהודה לו לא מענו סבר לה בר"ג
(ד) **תנן** מענו חטים והודה שעורים פטור ר"ג
מחייב אכתי הילך הוא אמר רבא עבדא
דקטע לידיה ושדה שחפר בה בורות שיחין
ומערות והא ר"מ איפכא שמעינן ליה (ד) **תנן**
גזל בהמה והוקינה עבדים והוקינו משלם
כשעת הגזילה ר"מ אומר בעבדים אומר לו
הרי שלך לפניך הא לא קשיא כדמחליף
רבה בר אבון ותני רבי מאיר אומר משלם
כשעת הגזילה וכן ר"מ אומר לו בעבדים הרי
שלך לפניך אלא ממאי דסבר ר"מ מקשינן
קרקע לעבד מה עבד נשבעין אף קרקע
נשבעין דלמא אעבד הוא דנשבעין אבל
אקרקע לא לא ס"ד דתניא (ז) המחליף פרה
בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה יזה
אומר ברשותי וזה שותק וזה אומר איני
יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו יזה אומר
ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר
שברשותו ילדה לפי (ז) שכל הנשבעין שבתורה
נשבעין ולא משלמין דברי ר"מ וכן ר"מ אין
נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות
לאו מכלל דר"מ סבר נשבעין ממאי דלמא
כשם קאמרו ליה כי היכי דאודית לן בקרקעות
אודי לן נמי בעבדים תדע (ז) דתנן ר"מ אומר
יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע ואין
חכמים מודים לו כיצד (ז) גפנים טעונות
מסרתן לך והלא אומר אינן אלא חמש ר"מ
בקרקע וא"ר יוסי בר חנינא (ז) ענבים העומדות
ליבצר איכא בניניהו דמר סבר (ז) כבצורות
דמין ומר סבר לאו כבצורות דמין אלא
לעולם כדרבי הושעיא ודקשיא לך זוקקין
איצטריך סד"א כסות עבד כעבד דמי עומרי

שדה כשדה דמי קמ"ל: זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:
הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין אימא סיפא זה
אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה (ז) ולרבה בר
רב הונא דאמר אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי אמאי ישבע מוכר יחלוקו
מיבעיא מודה סומכוס היכא דאיכא שבעה דאורייתא ודקטעה לידה כדרבא:
בתנאי יהמוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של בעל
הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו זה אומר ארצי גדלה יחלוקו
ישטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו זה אומר
ארצי גדלה יחלוקו: **גמ'** ה"ד אי דאמר ליה קוץ לאלתר (ז) אפילו פחות
מרביעית נמי לבעל הקרקע אי דאמר ליה כל אימת דבעית קוץ (ז) אפילו
רביעית נמי לבעל זיתים לא צריכא דאמר ליה סתמא פחות מרביעית
לא קפדי אינשי רביעית קפדי אינשי א"ר שמעון (ז) בן פזי ורביעית שאמרו
חזן

מסורת הש"ס
(א) לעיל ד: קדושין טו.
שבעות לח: מ.
(ב) (מכובות קח) לעיל ה.
שבעות לח: מ. צ"ק לה:
(ג) צ"ק לה: זא: ד: (ד) (שם
לז: ה) (שבעות מד:
זש"ז) (ז) גיטין לט. סנהדרין
טו. שבעות מב:
(ח) (שבעות מג.) (ח) לעיל
ב: (זש"ז) (ט) וגי ר"ף
וה"ש בן לקיש (י) (שמות
כג.) (י) ויש"ע משפוח
לעיל ד: ד"ה א"ן.

מוסף רש"י

זוקקין הנכסים שאין
להן אחריות כו' לישבע
עליהן. אע"ג דאין
נשבעין על הקרקעות
לדבד. כדפיקא לן בשבעות
(מב.) היכא דטענו כלס
וקרקעות ומחייב לישבע
על המטלטלין. זוקקין
המטלטלין את הקרקעות
לישבע עליהן. האי זוקקין
אנכסים קאי שאין להם
אחריות. ואלו אבית דין
(קדושין כב.) שהנכסים שאין
להן אחריות זוקקין את
הקרקעות לישבע עליהן.
מי שמוכרין שדה על
המטלטלין זוקקין ומגלגלין
עמהם שבעת קרקע (לעיל
ד.) טענו חטים והודה
שעורים פטור. דבעינן
שהיא הודאה ממין טענת
כפירה. שאם טענו שאם של
חטים והודה לו בשעורים
פטור (לעיל ה.) אף מדמי
שעורים. דהא אמר ליה
מוכר לאו שעורין היכי
לך ואחולי ממיל גביה
(ב"ק דף ה.) רבן גמליאל
מדינה. ללא צ"ה הודאה
ממין הטענה (שבעות ח.)
גזל בהמה והדקינה.
דלשמי לגרעיתא (ב"ק
צח.) בעבדים אומר לו
הרי שלך לפניך. דשכל
מקרקעי דמי וקרקע
הודאה צעיה ואינה נגזלת
לקטת לגזלן בשטוי וזהו
ברשותו (שם) ובזרייתא
דמריה קיימי (שם צח.)
המחליף פרה בחמור.
ללא לעיל עמוד ז' שכל
הנשבעין שבתורה. כל
המחייבין שבעה מן
המורה. נשבעין ולא
משלמין. לומר לא חייבה
תורה שבעה לישבע ולטול.
אלא התבצע ישבע למוכר
ולא ישלם (שבעות חו.)
מי שמוכרין אוחו ישבע
ויפטר. דמסי ולקח צעליו
ולא ישלם. מי שעליו שלם
הוא נשבע. ולא נשבע
המוכר ויטול (ב"ק צח:
ובש"ז שם קו. ובמכובות פז.)
יש דברים שהן בקרקע.
מחויבין לקרקע. ואינן
בקרקע. דק"ל אין נשבעין
על הקרקעות ועל גפנים
הללו נשבעין בהודאת מקלמ'
הטענה (גיטין לט. ובש"ז
סנהדרין טו. ושבעות מב.)
ז' גפנים טעונות מסרת
לך. לשמור בקרקע (גיטין
לז.) ר' מאיר מחייב.
לישבע על השאה שהיה
מקלמ' הטענה. אע"ג דאין
נשבעין על הקרקעות.
מילפין בשבעת היינים
(מב.) הכא כיון דאין צריכין
לקרקע דעומות ליבצר הן.
דמקוי ר' יוסי בר מנא
לפולגמיה. כצורות דמין
ונשבעין (סנהדרין טו.)
אמר סומכוס אפילו
ברי וברי. דשטיס טועני
טענת כרי. ואפילו הכי
דנתבע טוען כרי ל' שאני
חייב ואפילו הכי כיון דלני
דינא מספקא מאן קאמר
קטעא חולקן (ב"ק לה.)